

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 25 kap. i kyrkolagen och lag om upphävande av lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås en ändring av kyrkolagen så att till den fogas bestämmelser om kyrkliga vapen, sigill och stämplat. Enligt förslaget föreskrivs de viktigaste principerna och grunderna i kyrkolagen, och kyrkoordningen.

Samtidigt föreslås att lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen upphävs.

Avsikten är att lagarna träder i kraft den 1 juni 2012.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

De kyrkliga emblemen har av tradition varit heraldiska, vapen eller sigill. De uttrycker religiösa begrepp, händelser eller personer i form av en bild eller ett föremål. Sålunda har den kyrkliga regionala indelningen ansetts med emblem (kyrka, stift, prosteri och församling) och områdena och deras präster och biskopar har getts ett särskiljande märke. Emblemerna har dels skapat en regional identitet, dels förstärkt den.

De kyrkliga emblemens historia i Finland går tillbaka ända till medeltiden. Då fick Åbo stift när det blev självständigt ett vapen med samma, men omvända, färger som Uppsala stiftsvapen. Biskoparnas sigill har haft stiftets vapen och biskopens eget (släktens) vapen bredvid varandra i nedre delen av sigillfältet, åtminstone allt sedan biskop Bero Balk (1385—1412). Handlingar och brev bestyrktes med domkapitlets eller biskopens sigill. Biskoparnas sköldemärken fanns avbildade i kyrkorna och på kyrkliga föremål. Även den lutherska tidens biskopar kunde ha ett eget eller släktens vapen i användning.

I de nordiska länderna började man använda sigill på medeltiden. Syftet med dem var att bestyrka riktigheten i eller att försegla en myndighetshandling. Till en början var sigillet oftast i biva och hängdes i pergamenthandlingen med en remsa. När pappret mot slutet av medeltiden började ersätta perga-

mentet kunde man inte längre fästa de tunga vaxsigillerna vid handlingarna. I stället blev det på 1500-talet vanligt med presssigill. De trycktes på en bit papper och fästes vid själva handlingen med sigillloblat eller lack som placerades under pappret.

Inom den offentliga förvaltningen används fortfarande sigill av fyra slag: presssigill för högtidligt besegling av de viktigaste handlingarna, lacksigill eller papperssigill som limmas på handlingen för att försegla brev, omslag eller akter och den fjärde och numera vanligaste huvudtypen som är stämplat som sigill används det numera också tryckta emblem på brevblanketter och elektroniska certifieringar.

Systemet med sigill av olika form och storlek grundar sig till stor del på ett beslut av statsrådet från 1919. Sigillbestämmelserna har därefter ofta kompletterats och ändrats. Statsrådets beslut reviderades i sin helhet 1939 och 1985 men den grundläggande strukturen ändrades inte.

Trots att bestämmelserna om sigill till vissa delar blivit en död bokstav i det praktiska arbetet har man ansett att de utgör en etablerad del av ämbetskulturen och traditionerna som man inte i onödan bör frångå. De ofta flera hundra år gamla emblemen i statens, kommunernas och kyrkans sigill utgör en nationell kulturesskatt som är värd att bevara och som knyter Finland till de förvaltnings-

och kulturtraditioner som upprätthålls i andra länder inom Europeiska unionen.

Biskop John Vikström tog initiativ till att återuppliva den kyrkliga heraldiken vid biskoparnas överläggningar 1978 och 1980. Utifrån initiativen tillsatte biskopsmötet en vapen- och sigillarbetsgrupp. Arbetsgruppen lade för kyrkostyrelsen fram ett förslag om ett förenhetligande av kyrkans sigill som beaktades i statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill (185/1985). Lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen (785/1986) trädde i kraft den 1 januari 1987 och före det hade varje dåvarande stift redan fått sitt eget vapen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Kyrkliga vapen

Enligt lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen kan den evangelisk-lutherska kyrkan och dess stift ha vapen som ska utarbetas enligt allmänna heraldiska principer. Kyrkans vapen godkänns och fastställs av kyrkostyrelsen.

Stiftens vapen godkänns av domkapitlet. Domkapitlets beslut om fastställelse eller ändring av vapen ska underställas kyrkostyrelsen för fastställelse. Kyrkostyrelsen ska innan ett vapen fastställs inhämta Riksarkivets utlåtande i saken. Användningen av kyrkans vapen övervakas av kyrkostyrelsen och användningen av stiftens vapen av domkapitlet. Lagen stipulerar att emblemen i kyrkans och stiftens vapen kan utgöras av motivet på motsvarande sigill eller av någon annan kyrklig symbol. Av vapnet ska hela vapenbilden eller endast emblemet användas.

Stiftsvapen används för olika tryckalster, intyg, brevblanketter och kuvert, tjänsteanonser, minnes- och presentföremål och bröstnålar. De har också tagits som motiv för nya kyrkotextilier.

Lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen har inga bestämmelser om biskoparnas eller församlingarnas vapen. När lagen bereddes ansåg man det i princip möjligt att även församlingar och kyrkliga samfundigheter kan ha ett vapen. Man konstaterade att

det inte föreligger något lagstiftningshinder för detta. Då ansåg man dock att det inte var ändamålsenligt att ha vapen på församlingsnivå. Många kyrkliga vapen inom en enda kommuns område kan skapa förvirring om deras betydelse (Kyrkostyrelsens framställning till kyrkomötet 1/1984). Vid beredningen togs biskopsvapnen inte upp.

När stiftsvapnen infördes togs de som grund för utformningen av biskoparnas tjänstevapen genom att över skölden placera en mitra och bakom skölden en stola jämte kräkla, samt i fråga om ärkebiskopen dessutom en korsstav. Dessa biskopsvapen ska ses som inofficiella personliga vapen. På begäran av kyrkostyrelsen lade biskopsmötet i september 2004 fram ett yttrande om att kyrkostyrelsen bör inleda åtgärder för att biskopsvapnen på samma sätt som stiftsvapnen blir reglerade i lag. Biskopsmötet ansåg att biskopsvapnet har en etablerad ställning i stiftens verksamhet. Det tjänar för sin del biskopens tjänsteutövande. Biskopsvapnets karaktär av inofficiellt personligt vapen motsvarar inte dess faktiska ställning och ändamål i dag. Eftersom kyrkan och stiftet enligt lagen kan ha vapen vore det meningsfullt att jämställa biskopsvapnen med dem. Då skulle biskopsvapnet få en officiell ställning som symbol för biskopstjänsten.

Ett antal församlingar har tagit i bruk vapenemblem som finns registrerade i Heraldiska Sällskapet i Finlands vapenregister. Till registret godkänns vapen tillhöriga finska medborgare, personer stadigvarande bosatta i Finland samt sammanslutningar med Finland som hemort, vilka fyller de heraldiska kraven.

Sigill och stämplar

Statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill trädde i kraft den 1 april 1985. Beslutet gäller statens ämbetsverk allt från republikens presidents kansli till statsförvaltningen på lokal nivå samt den evangelisk-lutherska och den ortodoxa kyrkan. I beslutet ges bestämmelser om formerna, texterna, färgerna och emblemen på pappers- och lacksigill, stämplar och pressigill samt om fastställelse och urbruktagandet av sigill.

I 5, 6, 8, 14, 17, 19 och 21 § i beslutet ges bestämmelser om kyrkomötets, biskopsmötets, kyrkostyrelsens, avtalsdelegationens (nuvarande kyrkans arbetsmarknadsverk), domkapitlens och ärkebiskopens samt kontraktsprostarnas och pastorsexpeditionernas sigill och stämplat. Noggranna bestämmelser finns om storlek, bokstavstyper och emblem.

Lagen om myndigheters sigill och stämplat (19/2009) trädde i kraft den 1 juni 2009. Genom lagen upphävdes statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill. Samtidigt korrigerades författningsnivån för bestämmelserna om sigill och stämplat med beaktande av den gällande grundlagen. Lagen gäller dock inte kommunernas och de kyrkliga myndigheternas sigill och stämplat. De bestämmelser i det upphävda statsrådsbeslutet som gäller evangelisk-lutherska kyrkan tillämpas med stöd av en övergångsbestämmelse under tre år efter att lagen trädde i kraft.

Inom den kyrkliga förvaltningen har användarna och användningen av sigill minskat. Sigill används fortfarande av domkapitlen, biskopsmötet, församlingarnas pastors- expeditioner och centralregister samt av kontraktsprostarna. Kyrkostyrelsen och ärkebiskopen har sina egna stämplat som dock inte längre är i aktivt bruk.

Den vanligaste typen av sigill är en stämpel som trycks på handlingen för att styrka dess riktighet. Färdigtryckta emblem på blanketter och elektroniska certifikat har i många fall ersatt stämplat, till exempel i ämbetsbetyg. Som valstämpel vid församlings- och kyrkoherdeval används församlingens stämpel, och vid stiftsval kontraktsprostens stämpel. Domkapitlen använder pressigill för att besigla de viktigaste handlingarna som till exempel fullmakter och prästbrev. I viss mån används även papperssigill som limmas på handlingen.

Sigillen är vanligtvis spetsoval. Åbo domkapitels sigill har alltid varit runt. Det nuvarande sigillet togs i bruk 1817 när Åbo stift blev ärkestift. S:t Michels stift har sedan 1989 haft ett ovalt sigill. Det tidigare använda runda sigillet hade sitt ursprung i Viborgs stift. Viborgs domkapitel fick 1925 rätt att använda gamla Viborgs stifts sigill med små ändringar. S:t Michels stifts nuvarande runda

pressigill som fortfarande är i bruk är en fortsättning på denna tradition.

Sverige och övriga nordiska länder

Inom den svenska lutherska kyrkan har heraldiska symboler blivit allt populärare sedan 1940-talet. I Norge diskuterar man som bäst ibruktagandet av stifts- och församlingsvapen. Inom heraldiska sällskap i Sverige och Norge verkar kommittéer och arbetsgrupper som är insatta i kyrkoheraldik. Inom de nordiska länderna bereds inrättandet av ett särskilt nordiskt kyrkoheraldiskt råd. Meningen är att det ska vara ett rådgivande organ som sträcker sig över kyrkosamfundens gränser och som verkar tillsammans med de heraldiska sällskapen i de nordiska länderna.

I Sverige hade alla stift fastställt sina vapen vid ingången till 1970-talet, och 1977 fastställde även kyrkan ett eget vapen. Stiftsvapen har vanligtvis emblem med rötter i medeltiden eller början av nya tiden och de har i princip använts sedan dess. I Sverige har det blivit tradition att biskoparna tar i bruk en kvadrerad sköld som visar stiftsvapnet och biskopens personliga emblem. Över skölden är en mitra placerad och bakom skölden en kräkla. Församlingarna använder allmänt sigill och dessutom har församlingsvapen tagits i bruk inom vissa stift. Vapnet är antingen ett emblem som församlingen har formgett själv eller så använder församlingen ett vapen som har hört till en kommun som dragits in i samband med en kommunsammanslagning.

Det finns inga lagbestämmelser om de vapen Svenska kyrkan använder och statens heraldiska nämnd behandlar inte kyrkliga vapen. Kyrkliga vapen och sigill fastställs av organ inom Svenska kyrkan. Biskopsvapnen är biskoparnas personliga vapen. År 2005 godkände den lutherska kyrkan en grafisk anvisning (Svenska kyrkans grafiska profil) med syftet att bland annat harmonisera användningen av kyrkans logotyp. Den grafiska profilen har en rekommendation att stiftet och församlingarna ska använda kyrkans vapen som logotyp tillsammans med stiftets eller församlingens namn.

Ortodoxa kyrkan

Den ortodoxa kyrkan i Finland och dess stift och församlingar använder sig inte av vapen. Den etablerade symbolen är en bild/figur som kallas Tronberedelsen (Valtaistuimen valmistus). Bilden är ursprungligen formgiven av ikonmålaren Petros Sasaki som standar för ortodoxa kyrkan.

Församlingarna har själva utformat sina sigill som har fastställts av kyrkostyrelsen. Sigillerna har vanligtvis en bild av församlingens huvudkyrka i mitten och församlingens namn i text.

Katolska kyrkan

Den katolska kyrkan har en etablerad heraldik för stift, biskoparna och de viktigaste institutionerna. Församlingarna har skiftande praxis beroende på land och kulturskrets.

Enligt den katolska kyrkolagen ska alla stift, församlingar och kanoniskt fastställda institutioner (t.ex. kloster) ha ett sigill. Om vapen ges inga direkta bestämmelser. Numera förekommer sigillet mestadels som en stämpel. I praktiken har alla stift och biskopar under århundradenas lopp tagit i bruk ett eget vapen. Inom den katolska stiftsheraldiken i norra Europa har biskoparna brukat presentera sitt eget vapen tillsammans med stiftets vapen.

För församlingarnas del är praxis brokigare och varierar från land till land. Församlingarna i norra Europa kan ofta ha församlingens vapen i sitt sigill, längre söderut ofta någon helgonbild. De äldsta av de katolska församlingarna i Finland har vapen, men det finns inte alltid avbildat i sigillet.

Staten och kommunerna

För staten gäller lagen om myndigheters sigill och stämplat som trädde i kraft vid ingången av juni 2009 och som ersätter statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill och stämplat. Den nya lagstiftningen om sigill syftar till att garantera den offentliga tillförlitligheten hos de sigill och stämplat som myndigheterna använder samt att bevara ett allmänt förtroende för riktigheten i bestyrkta

handlingar. Genom lagen har även lagstiftningsnivån korrigerats i enlighet med det som grundlagen förutsätter. Lagen räknar detaljerat upp de högsta statliga myndigheter som i sina sigill och stämplat alltid måste använda Finlands vapens emblem dvs. lejonet. Övriga myndigheter kan använda även andra emblem. Ministerierna fastställer sigill och stämplat inom sina respektive förvaltningsområden. Innan sigill och stämplat godkänns förutsätts vanligen att Riksarkivet hörs för att säkerställa deras heraldiska korrekthet.

I 6 § i kommunallagen (365/1995) ges följande bestämmelse om kommunvapnet: "Kommunen kan ha ett kommunvapen som godkänts av fullmäktige. Innan vapnet godkänns ska kommunen inhämta Riksarkivets utlåtande. Kommunstyrelsen eller någon annan i en instruktion förordnad kommunal myndighet övervakar användningen av vapnet." Även andra lagar inkluderar bestämmelser om kommunvapen. Enligt ett cirkulär från Kommunförbundet bör anvisningar om användningen av kommunvapnet utarbetas efter att det har godkänts. Anvisningarna bör ange användningen av vapnet och dess tillämpningar inom den egna organisationen samt utomståendes rätt att använda vapnet och dess tillämpningar. Anvisningen kan lämpligen bifogas en grafisk anvisning som innehåller mallar för vapnet.

Den kommunala sektorn har inga allmänna anvisningar om sigill och stämplat. Endast vallagen har särskilda bestämmelser om valstämplat. Stämplat används dock allmänt inom den kommunala förvaltningen.

2.2 Bedömning av nuläget

Lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen är bristfällig till den delen att den saknar bestämmelser om biskoparnas och församlingarnas vapen.

Biskoparnas tjänstevapen har en etablerad ställning i stiftens verksamhet varför deras karaktär av personligt vapen inte motsvarar vapnets faktiska ställning och användning.

Församlingsvapnen, som bör räknas som privata, har karaktären av emblem för offentliga samfund, varför det är nödvändigt att ge anvisningar om utformningen och användningen av dem. Församlingsvapnen kan även

stärka församlingarnas och församlingsmedlemmarnas identitet. Det är dock inte nödvändigt att förutsätta att församlingar har ett församlingsvapen. Om församlingsvapnen tas med i lagen ges de en officiell ställning som kyrkans emblem på lokal nivå. Genom bestämmelser i lag kan man garantera att emblemen är högklassiga och används korrekt, liksom även att de fyller kriterierna för god heraldisk utformning. I och med att de elektroniska certifikaten ökar måste man dock se till att en överdrivet detaljerad reglering inte försvårar användningen av sigill och stämplat.

Statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill har upphävts genom lag, varför kyrkans sigill och stämplat står utan bestämmelser efter övergångstiden på tre år. Eftersom sigill och stämplat används för att bestyrka riktigheten i handlingar med rättsverkan behöver bestämmelserna om dem ges på lagnivå. Om sigillens och stämplatarnas tekniska detaljer kan bestämmelser genom ett bemyndigande i lagen ges på lägre nivå än i lag.

De sigill och stämplat som används idag avviker delvis till form och storlek från bestämmelserna i det upphävda beslutet av statsrådet. Detta kan delvis bero på att definitionen på sigillet storlek inte öppnar sig särdeles enkelt även om den är matematiskt exakt uttryckt. Då det är fråga om emblem för kyrkliga myndigheter är det dock ändamålsenligt att formen och storleken på dem är så enhetliga som möjligt. När de nya bestämmelserna utarbetas bör det beaktas att antalet instanser som använder kyrkliga sigill och stämplat har minskat och att användningssätten har förändrats i takt med den tekniska utvecklingen.

3 Målsättningar och de viktigaste förslagen

Det allmänna syftet med reformen är att förenhetliga bestämmelserna om kyrkliga vapen, sigill och stämplat och att modernisera dem så att den tekniska utvecklingen kan beaktas. Bestämmelserna ska även garantera att heraldiska emblem håller hög klass och används korrekt.

Det föreslås att bestämmelser om förfarandet vid användning, fastställelse och över-

vakning av användningen av vapen, sigill och stämplat ska tas in i kyrkolagen. De detaljerade bestämmelser som behövs ges i kyrkoordningen. I fortsättningen är det nödvändigt att utarbeta grafiska och andra anvisningar som komplement till bestämmelserna.

Utöver kyrkans och stiftens vapen föreslås bestämmelserna inkludera även biskoparnas och församlingarnas vapen. Syftet är att användningen av kyrkliga vapen som tecken på officiellt bestyrkande ska vara de kyrkliga myndigheternas ensamrätt. Användningen av vapen bidrar även till en starkt gemenskap, vilket är ett annat syfte med reformen. Ett ytterligare syfte är att garantera den offentliga tillförlitligheten hos de sigill och stämplat som de kyrkliga myndigheterna använder samt att bevara ett allmänt förtroende för riktigheten i bestyrkta handlingar.

Bestämmelserna om kyrkliga vapen har bland annat i fråga om rätten att använda vapenemblemet verkningar även utanför den kyrkliga förvaltningen. Kyrkliga sigill och stämplat används för att bestyrka riktigheten i handlingar med rättsverkan. Därför föreslås att vapnen fortsättningsvis regleras på lagnivå, men inte längre i en separat lag, utan i kyrkolagen. Enligt förslaget upphöjs bestämmelserna om sigill och stämplat till lagnivå och tas in i kyrkolagen. Enligt förslaget ska bestämmelser om tekniska detaljer som gäller vapen samt sigill och stämplat och som det inte är ändamålsenligt att reglera på lagnivå ges på lägre nivå än lag, dvs. i kyrkoordningen.

När lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen bereddes ansåg man att grundlagens 76 § (dåvarande 83 § 1 mom. i regeringsformen för Finland), enligt vilken bestämmelser om den evangelisk-lutherska kyrkans organisation och förvaltning finns i kyrkolagen, inte kräver att de kyrkliga vapnen regleras i kyrkolagen. Strävan var då att begränsa kyrkolagens område. Ett annat mål var att lagstiftningen om vapen skulle bilda en helhet.

I kyrkolagen har dock tagits in ett stort antal bestämmelser som inte nödvändigtvis hör dit eller som kunde hör till den allmänna lagens område. Med tanke på kyrkolagens enhetlighet och medvetenheten om bestämmelserna är det ändamålsenligt att bestämmel-

serna om kyrkans vapen och andra emblem tas in i den. Kommittén Kyrkolagen 2010 ansåg i sitt betänkande att kyrkliga vapen i högsta grad hör till kyrkans interna angelägenheter. Därför är det även med beaktande av grundlagen motiverat att reglera dem i kyrkolagstiftningen och inte genom en separat lag (Kirkkolaki 2010. Kirkkolainsäädännön perusteita ja kirkkolain alaa tutkineen toimikunnan mietintö, Sarja C 2006:9). Om kyrkliga utmärkelsetecken finns redan bestämmelser i 25 kap. 16 § i kyrkolagen.

4 Framställningens konsekvenser

Genom den föreslagna reformen förenhetligas regleringen av de kyrkliga emblemerna och höjs till den nivå som grundlagen förutsätter. Därtill garanterar reformen bättre än hittills att vapnen är heraldiskt högklassiga

och används korrekt. En enhetlig reglering leder sannolikt även till en enhetligare användning av emblemerna.

Den föreslagna regleringen av biskoparnas och församlingarnas vapen i lag gör dem till officiella tjänsteemblem. Förslaget att även inkludera församlingsvapnen i lagens bestämmelser uppmuntrar församlingarna att ta i bruk vapen.

Framställningen medför inga omedelbara ekonomiska konsekvenser.

5 Beredningen av framställningen

Propositionen följer kyrkomötets framställning. Den framställning som kyrkomötet godkänt hade beretts vid kyrkostyrelsen. Riksarkivet, biskopsmötet, domkapitlen för stiftet samt fem församlingar yttrade sig till kyrkostyrelsen i ärendet.

DETALJMOTIVERING

1 Motivering till lagförslagen

1.1 Kyrkolagen

25 kap. Kompletterande bestämmelser

17 §. Vapen. Enligt förslaget åläggs i paragrafens 1 mom. kyrkan, stiftet och biskoparna att ha ett vapen. Den gällande lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen ger kyrkan och stiftet möjligheten att ha ett vapen, men ålägger dem inte detta. I praktiken har kyrkan samt alla stift och biskopar ett vapen.

Tidigare har det inte funnits bestämmelser om biskoparnas tjänstevapen. Sådana har dock varit i bruk i stiftet, men dessa vapen har haft karaktären av personliga vapen. I praktiken är biskopsvapnet uttryckligen ett tjänsteemblem som går vidare till efterföljaren. Att ta in bestämmelser om vapnet på lagnivå gör det till en officiell symbol för biskopstjänsten.

Det föreslås att även församlingarnas vapen tas med i lagen. I några församlingar används för närvarande vapen som är registrerade i det vapenregister som Heraldiska Sällskapet i Finland för. Det föreslås att församlingarna inte åläggs att ha vapen. Församlingarna ska fritt kunna överväga om de tar i bruk ett vapen eller inte. Genom den föreslagna bestämmelsen ges församlingarnas vapen en officiell ställning som emblem för församlingen.

I paragrafens 2 mom. bestäms att vapen ska utarbetas i enlighet med heraldiska regler. Dessutom behöver församlingarna anvisas att redan innan vapnet godkänns utreda att det heraldiskt är korrekt.

18 §. Godkännande och fastställelse av vapen. Om förfarandet vid godkännande och fastställelse av kyrkans och stiftens vapen samt vid inhämtandet av yttrande föreskrivs på samma sätt som om kyrkans och stiftens vapen i den gällande lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen. Kyrkans vapen ska enligt förslaget godkännas av kyrkostyrelsen.

Enligt 2 mom. i paragrafen föreslås att stiftets och biskopens vapen godkänns av domkapitlet och att beslutet om godkännande fastställs av kyrkostyrelsen. För biskopsvapnets del blir förvaltningsförfarandet därmed detsamma som för stiftsvapnets del. Kyrkomötet beslutar om inrättandet av stift och biskopstjänster och kyrkostyrelsen handhar verkställandet av dessa beslut. Kyrkostyrelsens uppgift är att säkerställa att vapnen heraldiskt håller hög klass och att de används på ett korrekt och enhetligt sätt.

Enligt paragrafens 3 mom. ska kyrkostyrelsen innan den godkänner sitt eget vapen eller fastställer domkapitlets beslut begära ett yttrande av Riksarkivet. Riksarkivet är landets heraldiska ämbetsverk. I anslutning till Riksarkivet verkar heraldiska nämnden som statsmakten tillsatte redan 1957 för att styra och övervaka rikets och myndigheternas, dvs. statens, kommunernas och kyrkans, heraldiska emblem. Utöver Finlands flagga och vapen består dessa av bland annat länens, landskapens, kommunernas och kyrkans vapen, ämbetsverkens sigill samt fritidsfarkosternas och truppenheternas flaggor och fanor. Nämnden bereder de heraldiska yttranden som Riksarkivet ska lämna på grundval av olika bestämmelser. Yttranden lämnas till både myndigheter och privatpersoner.

Enligt det föreslagna 4 mom. är det naturligt att kyrkofullmäktige eller församlingsrådet godkänner församlingens vapen. Beslutet om godkännande ska underställas domkapitlet för fastställelse som en garanti för vapnens heraldiska högklassighet samt korrekta och enhetliga användning. Ett stöd för denna uppgift är att domkapitlet i lagen åläggs att begära Riksarkivets yttrande om vapen.

19 §. Övervakning av användningen av vapen. De som godkänner vapnen föreslås även övervaka användningen. Det är fråga om egna organ hos dem som använder vapnen och de har sålunda i praktiken goda förutsättningar att sköta övervakningen.

20 §. Sigill och stämplat. Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar definitionerna i lagen om myndigheters sigill och stämplat. Med sigill avses i kyrkolagen bild och text som trycks i lack eller på ett papper av be-

stämd form och som bekräftar riktigheten i en handling eller bild och text som är färdigt tryckta på ett papper. Den traditionella användningen av sigill bedöms fortsätta även i framtiden eftersom den anknyter till en lång tradition.

Med stämpel avses motsvarande text och bild i bläck som i stället för sigill används för att bekräfta en handlingens riktighet. Stämplat torde även i framtiden användas som ett förmanligt sätt att bekräfta handlingars äkthet.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas kyrkolagens bestämmelser inom den evangelisk-lutherska kyrkan på stämplat, sigill och andra optiska (dvs. som kan ses med blotta ögat) märkningar och avtryck som ersätter eller kompletterar stämplat och sigill och som används för att bekräfta handlingars äkthet.

Om elektronisk kommunikation samt om elektroniska signaturer och tillhörande certifikat föreskrivs särskilt i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) och lagen om elektroniska signaturer (14/2003). Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet gäller redan på grundval av 25 kap. 5 § 1 mom. i kyrkolagen den kyrkliga förvaltningen. Certifikat har inom den elektroniska kommunikationen fått en etablerad definition, varför det inte används i de föreslagna bestämmelserna som allmän term utan saken uttrycks på andra sätt.

21 §. Godkännande och fastställelse av sigill och stämplat. Det föreslås att sådana bestämmelser om godkännande av sigill och stämplat tas in i kyrkolagen som inte fanns med i det upphävda beslutet av statsrådet om ämbetsverkens sigill. Enligt paragrafens 1 mom. godkänner biskopsmötet och domkapitlen sina egna sigill och stämplat samt övervakar användningen av dem. Kontraktsprostarnas sigill och stämplat godkänns av domkapitlet. Eftersom domkapitlen enligt 3 kap. 1 § 2 mom. i kyrkolagen beslutar om prosteriindelningen i sina stift är det motiverat att de även beslutar om emblemen för kontraktsprosttjänsterna.

Församlingarnas sigill och stämplat föreslås bli godkända av kyrkofullmäktige eller i fråga om en församling som hör till en kyrklig samfällighet av församlingsrådet. I det upphävda beslutet av statsrådet om ämbets-

verkens sigill nämns uttryckligen att pastors-expeditioner använder sigill. Pastorsexpeditionen i en enskild församling använder fortsättningsvis församlingens sigill. Även i det fall då församlingen hör till en kyrklig samfällighet eller då ett centralregister ansvarar för dess pastorsexpeditionsuppgifter ska församlingen ha ett eget sigill. Till exempel ska röstsedeln enligt 2 kap. 7 § i valordningen för kyrkan vid både församlingsval och kyrkoherdeval stämplas med församlingens stämpel.

I bestämmelsen föreskrivs särskilt om centralregister, som i egenskap av gemensam aktör för församlingarna behöver ett eget sigill. Enligt förslaget godkänner gemensamma kyrkorådet sigillet för centralregistret i en kyrklig samfällighet och sigillet och stämpelein för ett centralregister som bildas av enskilda församlingar eller kyrkliga samfälligheter av kyrkorådet eller gemensamma kyrkorådet i den församling eller kyrkliga samfällighet som är störst till folkmängden. Eftersom centralregistrens sigill har en avsevärt svagare karaktär av emblem och ett smalare användningsområde än församlingarnas sigill kan man anse det motiverat att sigillet godkänns av ett organ på lägre nivå än i en enskild församling eller kyrklig samfällighet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska kyrkofullmäktige, kyrkorådet, församlingsrådet och gemensamma kyrkorådet underställa domkapitlet sitt beslut om godkännande av församlingens eller centralregistrets sigill och stämpel för fastställelse. Domkapitlens centraliserade uppgift blir då att för nästan alla kyrkans och församlingarnas sigill och stämplat säkerställa att de håller hög klass och används på ett enhetligt och korrekt sätt.

I 5 § i statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill nämns även andra kyrkliga instanser som använder sigill. Av dessa använder kyrkomötet och kyrkans arbetsmarknadsverk (numera kyrkans arbetsmarknadsverk) inte längre officiellt sigill. Kyrkostyrelsen och ärkebiskopen använder existerande stämplat endast i undantagsfall och mycket sällan. I stället för sigill används i officiella handlingar och brev tryckta vapenemblem. Sålunda behövs de ovan nämnda bestämmelserna i lagen om myndigheternas sigill inte längre.

22 §. Förstöring av sigill och stämplor. I lagen föreslås en bestämmelse om förstöring och tillvaratagande av redskap, metoder och program som har använts för framställning av sigill och stämplor som tas ur bruk. Genom bestämmelsen åläggs myndigheterna att se till att redskap som inte behövs tas ur bruk på ett adekvat sätt för att förebygga missbruk. Förstöringen eller tillvaratagandet av sigill och stämplor bör övervägas omsorgsfullt.

23 §. Närmare bestämmelser. Det föreslås att närmare bestämmelser om sigillens och stämplornas form, storlek, text, språk och färg, emblem, fastställelse och förstöring införs i kyrkoordningen.

1.2 Lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen

1 §. Enligt förslaget upphävs lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen såsom obehövlig.

2 §. Lagen avses träda i kraft samma dag som ändring av kyrkolagen.

2 Närmare bestämmelser

I samband med de lagförslag som ingår i denna proposition beslöt kyrkomötet foga en bestämmelse till kyrkoordningens 23 kap. 7-11 §, där det närmare föreskrivs om sigill och stämplor. Enligt kyrkomötets beslut träder ändringen av kyrkoordningens 23 kap. i kraft samma dag som de lagförslag som ingår i denna proposition.

3 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Enligt 7 § 2 mom. i lagen om myndigheters sigill och stämplor tillämpas de bestämmelser i statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill som gäller evangelisk-lutherska kyrkan i tre

år efter lagens ikraftträdande. Lagen trädde i kraft den 1 juni 2009 varför statsrådets beslut om ämbetsverkens sigill gäller de kyrkliga myndigheterna till den 31 maj 2012. De nu föreslagna bestämmelserna föreslås sålunda träda i kraft den 1 juni 2012.

Syftet med propositionen är att de kyrkliga myndigheternas sigill och stämplor framöver ska vara så enhetliga till storleken som möjligt. I princip följer de sigill och stämplor som är i användning tidigare bestämmelser. De kyrkliga myndigheterna kan fortsättningsvis använda sig av sina nuvarande, tidigare fastställda sigill trots deras eventuellt avvikande storlek. När sigillen förnyas ska deras form och storlek dock följa bestämmelserna. Ett undantag från denna grundläggande bestämmelse är de historiska runda sigillen för Åbo ärkestift och S:t Michels stift.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt propositionen ges bestämmelser i kyrkolagen om användningen av de kyrkliga myndigheternas emblem som verifiering på ett sätt som bland annat i fråga om rätten att använda emblem har verkningar även utanför den kyrkliga förvaltningen. Med de sigill och stämplor som definieras i propositionen bekräftas riktigheten i handlingar med rättsverkan. Bestämmelser om sigillens och stämplornas tekniska detaljer som det inte är ändamålsenligt att reglera på lagnivå ska enligt framställningen tas in i kyrkoordningen. Det föreslagna bemyndigandet att ge bestämmelser på lägre nivå är exakt avgränsat på det sätt som avses i 80 § 2 mom. i grundlagen.

De föreslagna lagarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 25 kap. i kyrkolagen**

På förslag av kyrkomötet och i enlighet med riksdagens beslut
fögas till 25 kap. i kyrkolagen (1054/1993) nya 17—23 § som följer:

25 kap.

20 §

Kompletterande bestämmelser*Sigill och stämplor*

17 §

Vapen

Kyrkan, stiftet och biskoparna har ett vapen. Församlingar kan ha ett vapen.

Vapnet ska utarbetas enligt heraldiska regler.

18 §

Godkännande och fastställelse av vapen

Kyrkans vapen godkänns av kyrkostyrelsen.

Stiftens och biskoparnas vapen godkänns av domkapitlet. Domkapitlets beslut ska underställas kyrkostyrelsen för fastställelse.

Kyrkostyrelsen ska innan ett vapen godkänns eller fastställs inhämta riksarkivets yttrande.

Församlingarnas vapen godkänns av kyrkofullmäktige eller församlingsrådet. Kyrkofullmäktiges eller församlingsrådets beslut ska underställas domkapitlet för fastställelse. Domkapitlet ska innan vapnet fastställs inhämta riksarkivets yttrande.

19 §

Övervakning av användningen av vapen

Användningen av vapen övervakas av det organ som har godkänt vapnet.

I denna lag avses med

1) sigill bild och text som trycks i lack eller på ett papper av bestämd form och som bekräftar en handlingens riktighet eller bild och text som är färdigt tryckta på ett papper,

2) stämpel motsvarande text och bild i bläck som i stället för sigill används för att bekräfta en handlingens riktighet.

Vad som i denna lag bestäms om sigill och stämplor tillämpas även på andra optiska märkningar och avtryck som ersätter eller kompletterar sigill och stämplor och som används inom den kyrkliga förvaltningen för att bekräfta handlingars riktighet.

21 §

Godkännande och fastställelse av sigill och stämplor

Biskopsmötet och domkapitlet godkänner sina egna sigill och stämplor. Kontraktsprostarernas sigill och stämplor godkänns av domkapitlet. Församlingarnas sigill och stämplor godkänns av kyrkofullmäktige eller församlingsrådet. Centralregistrens sigill och stämplor godkänns av gemensamma kyrkorådet eller av kyrkorådet eller gemensamma kyrkorådet i den församling eller kyrkliga samfällighet som är störst till folkmängden.

Kyrkofullmäktige, församlingsrådet, gemensamma kyrkorådet och kyrkorådet ska underställa domkapitlet sitt beslut om godkännande av sigill och stämplor för fastställelse.

22 §

Förstöring av sigill och stämplat

Sigill och stämplat som tas ur bruk och särskilda redskap om möjliggör framställning av dem ska förstöras eller tas tillvara. Det organ som har godkänt sigillet eller stämpeln beslutar om förstöringen.

23 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om sigillens och stämplatarnas form, storlek, text, språk, färg,

emblem, fastställelse och förstöring kan ges i kyrkoordningen. _____

Denna lag träder i kraft den 20 .

Domkapitlet i Åbo ärkestift och domkapitlet i S:t Michels stift kan oberoende av denna lags ikraftträdande alltjämt använda för dem tidigare fastställda sigill. Andra myndigheter inom kyrkan, stiftet, församlingarna eller de kyrkliga samfälligheterna kan använda tidigare fastställda sigill tills sigillet måste förnyas på grund av förslitning.

2.**Lag****om upphävande av lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs ^{1 §}lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans vapen (785/1986). Denna lag träder i kraft den ^{2 §}20 .

Helsingfors den 15 mars 2012.

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Inrikesminister *Päivi Räsänen*